

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

- 3.1.1 ทำการศึกษาหาข้อมูลเพื่อทราบถึง ข้อเท็จจริง เหตุและผลของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และเคยเป็นมาของมนุษย์ อาคาร กลุ่มอาคาร ที่ว่าง ถนน และสภาพแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องในบริเวณพื้นที่ศึกษา
- 3.1.2 หาเกณฑ์การพิจารณาในค่านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง ในอันที่จะชี้ อาคาร กลุ่มอาคาร ที่โล่ง ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ในระดับต่าง ๆ อย่างสอดคล้องกับระดับความสำคัญนั้น ๆ
- 3.1.3 เมื่อทราบว่าอาคารใดควรอนุรักษ์ ก็ทำการศึกษาต่อไปเพื่อจะได้ทราบว่า จะวางแผนอนุรักษ์อย่างไร จึงจะสอดคล้องกับกิจกรรมการใช้อาคารและที่ดิน ในปัจจุบัน และอนาคต โดยมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า จะนำอาคารนั้นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ ความมีชีวิตให้กับตัวเมืองเก่าได้อย่างไร จึงจะตอบสนองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- 3.1.4 ศึกษาต่อไปเพื่อทราบว่า แผนการอนุรักษ์นั้นจะนำไปปฏิบัติการได้อย่างสัมฤทธิ์ผลได้อย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบไปปฏิบัติ เงินทุนปฏิบัติการได้จากไหน ปฏิบัติแล้วกระทบใคร จะจัดการอย่างไร มีเครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรการสนับสนุนและควบคุมการปฏิบัติการตามแผนอย่างไรบ้าง

3.2 ข้อมูล

3.2.1 ลักษณะของข้อมูล

เนื่องจากเป็นงานวิจัยประเภทสำรวจ ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาไว้เลย ดังนั้น การวางแผนงานเพื่อการสำรวจและหาข้อมูลจึงสำคัญมาก และข้อมูลส่วนมากจึงเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และมีบางส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีทั้งแผนที่ แผนภูมิตัวเลข คำบรรยาย และรูปภาพ

ข้อมูลปฐมภูมิ

1. การสังเกตการณ์ สํารวจ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร
2. การสังเกตการณ์ สํารวจ สภาพของอาคาร
3. การสังเกตการณ์ สํารวจ อายุของอาคาร
4. การสังเกตการณ์ สํารวจ การใช้พื้นที่อาคาร ทั้งชนบท ล่าง (ตรวจสอบกับแบบสอบถาม)
5. การออกแบบสอบถาม เรื่อง ความเป็นเจ้าของอาคาร และที่ดิน
6. การออกแบบสอบถาม เรื่อง ค่าเช่าอาคาร
7. การออกแบบสอบถาม เรื่อง จำนวนคนที่อาศัย ทำงานอยู่ในอาคาร
8. การออกแบบสอบถาม เรื่อง ความถี่ของการซ่อมบำรุงอาคาร
9. การออกแบบสอบถาม เรื่อง DIMENSION ของอาคาร
10. การออกแบบสอบถาม เรื่อง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์
11. การถ่ายรูป อาคารและสภาพแวดล้อมของถนน แม่หลวน สตุล คีบูก กระบี่ ถลาง พังงา ระนอง รัชฎา เขาวราช เทพษัตริย์ ภูเก็ต มนตรี ซึ่งมีทั้งอาคารเดี่ยว และกลุ่มอาคารเรียงตามถนน โดยถ่ายภาพสไลด์ และรูปขนาด คำ

ข้อมูลทุติยภูมิ

1. ภาพถ่ายทางอากาศ ของ เทศบาลเมืองภูเก็ต มาตรการส่วน 1 : 15,000 และ 1 : 3,000 ปี 2518 และ 2508
2. แผนที่เกาะภูเก็ต มาตรการส่วน 1 : 50,000 1 : 125,000 ปี 2516
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต มาตรการส่วน 1 : 12,500 ปี 2516
แผนที่เทศบาลเมืองภูเก็ต มาตรการส่วน 1 : 2,000 ปี 2516
แผนที่การใช้ที่ดิน เทศบาลเมืองภูเก็ต มาตรการส่วน 1 : 8,000 ปี 2519 - 39
แผนที่ความเป็นเจ้าของที่ดิน ที่ดินจังหวัด มาตรการส่วน 1 : 2,000 ปี 2518
3. ตัวเลข คํารายปี ประเมินโดยเทศบาลเมืองภูเก็ต เพื่อการเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดิน ปี 2511 - 2520
4. ตัวเลขการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร ภายในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2511 - 20 รายปี
5. รายชื่อแสดงความเป็นเจ้าของอาคาร ภายในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2520
6. ตัวเลข ค่าเช่าอาคาร ปี 2520

7. ตัวเลขและแผนที่ ราคาที่ดิน ประเมินโดย กรมที่ดิน ปี 2520
 ตัวเลขและแผนที่ ราคาที่ดิน ประเมินโดย เทศบาลเมืองภูเก็ต ปี 2520
 ตัวเลขและแผนที่ ราคาที่ดิน ประเมินโดย ธนาคารกสิกรไทย สาขาภูเก็ต ปี 2520
8. ตัวเลขจำนวนประชากร ในเขตเทศบาล ปี 2484 - 2520 รายปี แยกหญิง - ชาย
 รายตำบลในอำเภอเมือง ปี 2516 - 2520 รายปี แยกหญิง - ชาย, บ้าน - ครัวเรือน
9. ตัวเลขการประกอบอาชีพประชากร การมีงานทำ รายได้ และสวัสดิการแรงงาน ฯลฯ
10. ตัวเลข จำนวนรถ เส้นทาง อัตราค่าโดยสาร จำนวนเที่ยว ภายในเกาะภูเก็ต เชื่อม
 กับจังหวัดต่าง ๆ กรุงเทพฯ
11. ตัวเลข รายรับ - รายจ่าย เทศบาล แยกประเภท และที่มา
12. ตัวเลข ภาษีที่กรมสรรพากร แบ่งให้ท้องถิ่น
13. คำบรรยาย ประวัติเมืองภูเก็ต จากหนังสือต่าง ๆ คือ
 - คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดาร ฉบับหลวง
 ประเสริฐอักษรนิติ, คลังวิทยา, 2507.
 - จดหมายเหตุ เสด็จพระราชดำเนินประพาสมาลายู กันยายน - ตุลาคม 2467.
 ม.ป.ท., 2478. (งานศพ หม่อมชั้น ประวิตร ณ อยุธยา)
 - จักกฤษณ์ นรินทีนกุลการ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
 กับกระทรวงมหาดไทย. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มธ. 2506.
 - จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุราชกิจรายวัน พุทธศักราช
 2434. โรงพิมพ์พระจันทร์. 2515.
 - พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. กรมศิลปากร. 2482.
 - นรภัยพิจารณี, ชุณ. ประวัติท้าวเทพสตรี - ท้าวศรีสุนทร. โรงพิมพ์พานิชสุราษฎร์, 2487
 - บันทึกเรื่องสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับนานาประเทศ ในศตวรรษที่ 17. เล่ม 2
 แปลโดย ไพโรจน์ เกษแมนกิจ. กรมศิลปากร, 2513.
 - ประชุมจดหมายเหตุ สมัยอยุธยา ภาค 1. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510.
 - ประชุมจารึกสยาม ภาค 1 จารึกกรุงสุโขทัย. โรงพิมพ์พระจันทร์, 2477.
 - มกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้
 ร.ศ. 128. องค์การค้ำของคุรุสภา. 2505.

- จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เบ็ดเสร็จราชการต่าง ๆ มณฑลภูเก็ต 3 กรกฎาคม
ร.ศ. 111 - 13. (พ.ศ. 2435)
  - จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. รายงานราชการมณฑลภูเก็ต 19 เมษายน ร.ศ. 133 - 24
มิถุนายน ร.ศ. 118.
  - จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. รายงานราชการมณฑลภูเก็ต 6 พฤศจิกายน ร.ศ. 125
11 สิงหาคม ร.ศ. 129.
  - จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. รายงานพระยารัษฎานุประดิษฐ์ ทรวจราชการหัวเมือง
มณฑลภูเก็ต 9 มกราคม - 1 กุมภาพันธ์ 2453.
  - เอกสารเมืองถลาง แดงงานประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดี (พฤษภาคม 2511,
กันยายน 2511, มกราคม 2512)
  - สุนัย ราชภัฏทาร์กซ์. ภูเก็ต. สำนักพิมพ์บรรณกิจ. 2518.
  - เสนาณรงค์, ชน. ประวัติและงานพระยารัษฎานุประดิษฐ์. ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
  - สมบูรณ์ แก่นตะเคียน. ประวัติเมืองภูเก็ต. วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2521.
14. สถิติจังหวัดภูเก็ต สำนักงานสถิติแห่งชาติ
  15. สถิติและคำบรรยาย การวางผังเมืองและข้อกำหนดการวางผังเมืองภูเก็ต สำนักผังเมือง
  16. สถิติและคำบรรยาย ภูเก็ต - ข้อมูลเบื้องต้น ของสำนักนโยบายและแผนกระทรวงมหาดไทย
  17. สถิติและคำบรรยาย ภูเก็ต - ข้อมูลเบื้องต้น สำนักงานจังหวัดภูเก็ต
  18. สถิติและคำบรรยาย ภูเก็ต - ข้อมูลเบื้องต้น อ.ส.ท.
  19. สถิติและคำบรรยาย เทศบาลเมืองภูเก็ต เทศบาลเมืองภูเก็ต
  20. สถิติและคำบรรยาย การศึกษาจังหวัดภูเก็ต กองวิจัย สำนักผังเมือง
  21. ทฤษฎีและแนวความคิด จากหนังสือต่าง ๆ ในบทที่ 2 การวิจัยและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา และที่ปรากฏในวรรณกรรม

3.2.2 แหล่งข้อมูล

- 1) หน่วยราชการ เช่น อ.ส.ท. สำนักผังเมือง กรมแผนที่ทหารบก เทศบาลเมือง
ภูเก็ต ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย สำนักงานจังหวัดภูเก็ต

2) ห้องสมุดต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) บริษัทเคาซิล หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุ ห้องสมุดประชาชน จังหวัดภูเก็ต

3) หน่วยงานเอกชน เช่น

4) ประชาชนเจ้าของอาคาร จังหวัดภูเก็ต และนักท่องเที่ยว และชาวเมืองทั่วไป

5) สภาพกายภาพที่ปรากฏในรูปถ่าย สไลด์ ของบริเวณที่ศึกษา

3.2.3 เทคนิคในการเก็บข้อมูล

1) การสังเกตการณ์

2) การสำรวจ

3) การสัมภาษณ์

4) การส่งแบบสอบถาม

5) การคัดลอกข้อมูลจากหน่วยงาน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล

โดยการ

1. สร้าง Base map โดยการนำพื้นที่เขตเทศบาลเมืองภูเก็ตของสำนักผังเมือง ปี 2516 1 : 2,000 (กองสำรวจ) มาตรวจสอบกับ ภาพถ่ายทางอากาศ ของกรมแผนที่ทหาร ปี 2518 ขยาย 1 : 3,000 แล้วนำไปถ่ายเอกสารย่อเป็นมาตราส่วน 1 : 4,000

2. สร้างแหล่งอ้างอิงเพื่อการตรวจสอบ โดยนำรูปถ่ายที่ถ่ายอาคารเรียงกันตามลำดับ อาคาร และลำดับถนน มาต่อเข้าด้วยกัน รายถนน

3. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ แบบสอบถาม เสนอเป็นตารางข้อมูลดิบ แล้วนำไป Plot เป็นสี (ภายหลังการจัดกลุ่ม โดย Rating 5 Scale คือ คีมาก คี ปานกลาง เลว เลวมาก) ลง Base map ตรวจสอบกับรูปถ่ายแหล่งอ้างอิง (2)

4. สร้างตารางสรุป เพื่อการ Weighting แล้ว Check กับ maps ที่นำมา Over-lay เพื่อหาความสัมพันธ์และข้อสรุป

5. สรุปเป็นคำบรรยาย ที่อ้างอิงกับแผนที่ ตาราง แผนภูมิ ภาพถ่าย ตัวเลข และข้อมูล บรรยาย

3.4 รายละเอียดของการดำเนินงานโดยสรุป

งาน 1 จากวัตถุประสงค์ ข้อ 3.1.1 งานนี้คือ การหาข้อมูลแผนที่สถิติ บรรยาย จากแหล่งที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สํารวจ สอบถาม ถ่ายรูป บริเวณที่ศึกษา คํานสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น ถนน ทางเท้า การใช้ที่ดิน - อาคาร สภาพและลักษณะสถาปัตยกรรม ดังปรากฏในรายละเอียดข้อมูล 3.2.1

งาน 2 การตั้งเกณฑ์เพื่อวัด และประเมินค่า จากการศึกษาในงานที่ 1 เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ ข้อ 3.1.2 เกณฑ์พื้นฐานมีดังนี้

1) คํานประวัติศาสตร์

จากการอ่านหนังสือ สัมภาษณ์ สอบถาม จะมาวิเคราะห์หาสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และอายุอาคารได้ เพราะฉะนั้น เกณฑ์ทางประวัติศาสตร์ คือ

- ความสำคัญของสถานที่
- อายุอาคาร

2) คํานสถาปัตยกรรม

จากการสังเกตการณ์ สํารวจ แบบสอบถาม และภาพถ่าย ตั้งเกณฑ์ได้ดังนี้

- ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรมของอาคาร (facade)
- ความเป็นอาคารเก่าในรูปแบบ
- สภาพอาคาร และการบำรุงรักษา
- วัสดุ
- ความสูงอาคาร
- การใช้พื้นที่อาคาร ชั้นล่าง บน อื่น ๆ
- กิจกรรม และ บรรยากาศภายใน (รูปถ่าย)
- ประมาณพื้นที่ของแต่ละชั้นอาคาร
- การเชื่อมต่อของอาคารภายใน ภายนอก ค่ายสวน ทางเท้า ฯลฯ

3) คํานภูมิสถาปัตยกรรม และการผังเมือง

- การถูกกำหนดให้อยู่ใน Zone ใด ของผังเมืองภูเก็ท 2519 - 2539
- สภาพ Topography
- สภาพแวดล้อม ต้นไม้ Street Furniture

- ความสะอาด
- การจราจร การเดินรถ การเดินเท้า
- มุมมอง
- การจัดผังบริเวณกลุ่มอาคาร
- บรรยากาศของเมือง แต่ละถนน

งาน 3 เพื่อการทราบว่า จะอนุรักษ์อย่างไร ภายหลังจาก 1, 2 ทำให้ทราบว่า อาคารใดควรได้รับการอนุรักษ์ระดับใด แล้วต้องมีการศึกษาในงาน 3 นี้ คือ

- ศึกษาการใช้ที่ดินปัจจุบัน การใช้อาคารปัจจุบัน ขนาดพื้นที่ และปัญหา
- ศึกษาค่า ราคา ของที่ดิน จาก การประเมินราคาที่ดิน โดย กรมที่ดิน

เทศบาลเมืองภูเก็ต

ธนาคารกสิกรไทยสาขาภูเก็ต

- ศึกษาความเป็นเจ้าของที่ดิน จาก ที่ดินจังหวัด
กองคลัง เทศบาลเมืองภูเก็ต
- ศึกษาแนวโน้มของการขยายตัวทาง HORIZONTAL จาก การขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร จาก กองช่าง เทศบาลเมืองภูเก็ต
- ศึกษา ค่า ราคา ของอาคาร จาก ค่าเช่าอาคาร
ค่ารายปีเพื่อการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- ศึกษาสภาพของอาคาร ทั้งแง่โครงสร้าง วัสดุ และการบำรุงรักษา
- ศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การจราจร มุมมอง ปัญหาการท่องเที่ยว และการหา FUNCTION ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมให้อาคาร จากแนวโน้มนั้น

งาน 4 จากการหาข้อมูลและวิเคราะห์ที่ผ่านมาในงาน 1, 2, 3 เราจะได้ทั้งสถานที่ควรแก่การอนุรักษ์ คือ อาคารใด อยู่ที่ไหน อนุรักษ์อย่างไร ต่อไป ต้องทราบว่า จะปฏิบัติได้จริงตามนโยบาย (อันเป็นผลสรุปจากงาน 1, 2, 3) ได้อย่างไร

- ศึกษาค่านหน่วยงานบริการว่า มีใครรับผิดชอบบ้าง อย่างไร ตั้งแต่

ระดับรัฐบาลกลาง กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ

ระดับภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด ตัวแทนจากกรมต่าง ๆ

ระดับท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด เทศบาล เอกชน กลุ่มประชาชน

- ศึกษา เงินทุนดำเนินการ มาจาก

งบประมาณแผ่นดิน เท่าไร อย่างไร

เงินภาษีท้องถิ่น เท่าไร อย่างไร

เงินอุดหนุน เท่าไร อย่างไร

เงินบริจาค เท่าไร อย่างไร

- กำหนดกฎหมาย เพื่อเป็นมาตรการสนับสนุน และควบคุม การปฏิบัติงานตามแผนอย่างใกล้ชิด จึงต้องมีการศึกษากฎหมาย ดังต่อไปนี้.-

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พ.ศ. 2504

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชกฤษฎีกาข้อกำหนดการใช้ที่ดินของผังเมืองภูเก็ต พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2497, 2522

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

ปว. 218 ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

เทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร

งาน 5 สรุปผลการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ทั้งหมด ในรูปของข้อเสนอแนะ แผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นทั้งนโยบาย แนวทางจัดการ เพื่อการอนุรักษ์อาคาร กลุ่มอาคาร และสภาพแวดล้อม ภายภาพ บริเวณที่ศึกษาอันเป็นเป้าหมายของวิทยานิพนธ์นี้.